

Tersane Çalışanlarının İş Sağlığı ve Güvenliği İle İlgili Faaliyetleri Algılama Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma: Yalova Örneği

A Research on the Determination of the Perception Levels of Shipyard Workers Related To Occupational Health and Security: Yalova Case

Ersin KAVİ
Yalova Üniversitesi
ersinkavi@gmail.com

Orhan KOÇAK
Yalova Üniversitesi
orkoc@hotmail.com

Özet

Ülkemizde giderek önem kazanan gemi inşa sektörü, Türkiye için çok önemli bir ihracat ve istihdam potansiyeline sahiptir. Bu sektörde doğrudan yaklaşık 35 bin, dolaylı olarak ise 100 bine yakın işçi istihdam edilmektedir. Bu derece önemli olan ve aynı oranda da çalışma riski içeren böyle bir sektörde iş sağlığı ve güvenliği (İSİG) açısından gerekli faaliyetlerin ve yükümlülüklerin yerine getirilmesi gerekmektedir.

Öyle ki, Tuzla Tersanelerinde yaşanan ölümler, İSİG ile ilgili gereken hassasiyetin gösterilmemiş olmasındandır. Özellikle, iş kazalarını önleme noktasında gerekli eğitimlerin verilmemiş ve önlemlerin alınmamış olması, bu sektörde İSİG ile ilgili bir hassasiyet sorunu olduğunu göstermiştir. Bu düşüncenin aksine, İSİG eğitimleri verilmiş olsa bile bunların düzeyi ve işgörenler tarafından algılanış biçimi yeterli olmayabilir. Bu çerçevede, tersanelerde verilen İSİG eğitimlerinin ya da uygulamalarının çalışanlar açısından ne ölçüde algılandığı ve hayata geçirildiği ele alınmalıdır.

Bu çalışmada da, Yalova Tersanelerinde yapılacak bir araştırma ile işgörenlerin İSİG ile ilgili bilgi düzeyleri, eğitim ihtiyaçları belirlenecek ve faaliyetleri yeterli bulup bulmadıkları ortaya konmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: İş Sağlığı ve Güvenliği, Tersanecilik, İş Kazası

Abstract

Shipbuilding sector, which has an important employment and export potential, is getting importance in Turkey. In this sector, the number of employees who work directly is 35.000 and the numbers of employees who work indirectly 100.000 are employed. The sector requires obligations and necessary activities in terms of vocational health and security since it includes working risks and has an increasing importance.

Because of the lack of the vocational health and security measures, it has been seen many deaths and accidents in Tuzla Shipyards. Especially, the lack of trainings

and measures to prevent to the industrial accident is an indication that there is a perception problem towards vocational health and security. Contrary to this, though it is taught on vocational health and security, the perceptions of the workers may not be enough. In this mean, it needs to be studied what to extend and how the workers perceive and apply the vocational health and security trainings or applications, which are taught at the shipyards, in workplace.

In this paper, it is going to be studied the knowledge level of the workers related to the vocational health and security, determined training needs and if they satisfied with the trainings and measures by a survey in the Yalova shipyards.

Key Words: Occupational Health and Security, Shipyard Sector, Industrial Accident.

GİRİŞ

Günümüzde işletmelerin, hem ekonomik hem de sosyal amaçları doğrultusunda yoğun bir rekabet ortamında olması beraberinde bazı uygulama eksikliklerini de getirmektedir. Bu eksikliklerin başında da İSİG ile ilgili önlem yetersizlikleri gelmektedir. Öyle ki, dünyada her yıl iş kazalarından dolayı yaşamını yitirenlerin sayısı 22 milyonu bulmaktadır. Özellikle de bu işgücü kayıpları, son zamanlarda ülkemizde Tuzla Tersaneler Bölgesinde baş göstermiş ve bu çerçevede bir dizi önlemler alınmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda, Kasım 2008 tarihli, Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulunun Tersanecilik Sektöründeki İSİG Raporu bu konudaki sorunlara ışık tutacak niteliktedir. Aynı zamanda diğer bölgelerdeki tersanelerin de konuya duyarlı olması gerekliliği söz konusu olmuştur. Bu çalışmada da genel olarak, Yalova Altınova Tersaneler bölgesinde faaliyet gösteren Kocatepe tersanesi örneklemini doğrultusunda, çalışanların İSİG ile ilgili algılamaları belirlenmeye çalışılmış ve sonuçlar paralelinde önerilerde bulunulmaya çalışılmıştır. Genel olarak sonuçlar göstermiştir ki, İSİG ile ilgili çalışmalar yeterli düzeyde değildir ve çalışanların daha fazla bilinçlendirilmeye ihtiyacı vardır.

LİTERATÜR TARAMASI

Gemi İnşa Sektörünün Genel Yapısı

Dünya gemi sanayisinde ilk ciddi gelişmeler 1960'lı yıllarda gerçekleşmiş ve daha sonraki süreçte ise, bu dönemin güçlü ülkeleri olan Avrupa ülkeleri üstünlüklerini Japonya ve Güney Kore'ye kaptırmışlardır. Çin ise, bu sektörde 100 binden fazla kişiyi istihdam etmekle, payını giderek arttırmaktadır. Dünya ticaretinde yaklaşık 6 milyon ton yük, 800 milyon DWT(Dead weight ton) kapasiteye sahip olan dünya ticaret filosuyla taşınmaktadır. Bu pastanın büyüklüğü 300 milyar dolara denk gelmektedir. Ülkemizin bu pastadan aldığı pay ise, 8 milyon DWT ile %1 olmakta, ekonomik değeri ise, 3 milyar dolardır(Yıldız, 2008:41).Bu doğrultuda, gemi inşa sektörünün dünya üzerindeki dağılımına baktığımız zaman %95'ine yakın bir bölümün Uzakdoğu ülkeleri arasında paylaştığı görülmektedir. Bu paylaşımdan; Kore, %31,8, Japonya % 31,5 ve Çin %31,1 oranında pay almaktadır. Sektörün dünya çapındaki diğer %5'lik diliminde ise Türkiye'nin de içinde bulunduğu diğer dünya ülkeleri yer almaktadır. Avrupa, gemi inşa sektöründe dünya genelinde %4'lük bir paya sahip bulunmaktadır(Güneş,2008:1).

Türkiye'deki gemi inşa sektörüne baktığımızda ise, dünyadaki gelişmeler paralelinde, Türkiye'de de ciddi gelişmeler yaşanmıştır. Bu doğrultuda, 2002 yılında kullanılan kapasiteye göre sektördeki istihdam 13,5 bin kişi iken, 2005 yılında 24 bine, 2007 yılında, 33,5 bin kişi iken 2008'de yaklaşık 27 bin kişiye gerilemiştir. 2010 yılı

sonu itibariyle ise, bu rakamın 45 bin olması beklenmektedir(Bakırcı, Özcan, 2005:719). Tuzla tersaneler bölgesine alternatif yer arayışı sonrasında, Yalova'daki tersanecilik projesi 2000 yıllarının başında başlamıştır. Birçok alternatif arasından Altınova'da ki Hersek bölgesi dikkati çekmiş ve gerekli araştırmalar yapıldıktan sonra, bu bölgeye yatırım kararı alınmıştır. Bu çerçevede, 2004 yılında temelleri atılan Hersek bölgesindeki tersaneler, 4 sene içinde üretime başlamıştır. Yalova valiliği önderliğinde 4 Mart 2004 tarihinde, bölge milletvekilleri, sivil toplum örgütleri temsilcileri, kamuoyu önderleri ve meslek temsilcilerinin katıldığı geniş katılımlı bir toplantı düzenlenmiş ve bu toplantıda bireysel girişimlerin tek bir çatı şirket çatısı altında toplanması görüşü benimsenerek 27 Nisan 2004 tarihinde çok sayıda müracaat içinden uygun olanlardan seçilen 40 ortaklı Yalova Altınova Tersane Girişimcileri Anonim Şirketi kurulmuştur.

Günümüzde, Yalova tersane bölgesindeki mevcut tesis sayısı 19'dur ve Türkiye'deki tesislerin yaklaşık %18'ine tekabül etmektedir. Bunun yanı sıra, yatırım aşamasındaki tesisler düşünüldüğünde, 31 tesis ile en fazla yatırım yapılacak bölge olduğu gibi, toplam yatırımların %43'üne yakın bir bölümünü oluşturmaktadır. Dolayısıyla, yatırımlar tamamlandıktan sonra, toplam 50 adet tesis ile toplam tesisler içindeki payı %28'e çıkacaktır. Ayrıca, şunu da vurgulamak gerekir ki, bu tesislerden şu anda en büyük olanı Yalova Altınova Tersane Girişimcileri Anonim Şirketi'dir. Bu oluşum, bünyesinde, tersanelerin büyüklük ve kapasiteleri dikkate alınarak oluşturulmuş 22 A tipi, 13 B tipi ve 7 adet C tipi olmak üzere toplam 42 tersane barındırmaktadır. Bu rakamlara, gelecek yatırımlar da dahildir. Bu oluşumun dışında irili ufaklı başkaca tesisler de bulunmaktadır.

Yalova tersane bölgesinde, yan sanayi çalışanlarıyla birlikte, 5 bin kişinin istihdam edildiği ifade edilmektedir. Bunların 500 kadarını Tuzla'dan gelen kalifiye personel oluştururken, bir kısmını da Yalova Valiliği tarafından açılan istihdam garantili kaynakçılık ve elektrikçilik kursunu bitiren personel oluşturmaktadır. Geri kalan 1500'e yakın işçi ise, Kocaeli ve Gölcük tarafından gelmektedir. Ancak, bu rakamın bitecek yatırımlar paralelinde, 80 bini bulacağı ifade edilmektedir. Bununla birlikte, tersanelerin personel ihtiyacını karşılamak üzere Gemi İnşa Meslek Lisesi, Gemi Makineleri Meslek lisesi olmak üzere iki okulla, 30 yataklı bir de hastane inşa edilmesi düşünülmektedir. Ayrıca, ekonomik anlamda Yalova Tersanelerinin, sektöre yılda , 3,5 milyar dolar civarında ek kaynak sağlaması beklenmektedir. Bununla birlikte, burada üretilen gemilerin önemli bir kısmının ihraç edilecek olması döviz girdisi sağlayacağı gibi Türk armatörlerin yurtdışından gemi almasının önüne de geçilerek döviz çıkışı önlenecektir.(Ajans Yalova, 2009:3)

Araştırmamızı gerçekleştirdiğimiz Kocatepe Tersanesi ise, 2008 yılında faaliyete geçmiş olup bünyesinde yaklaşık 150 işgören barındırmaktadır. Tersane, 40.000 m2 alan üzerine kurulmuş olup tersanenin boyu 300 m ve denize cephesi de 132 m.'dir. Tersenin teknik özellikleri şu şekildedir: 50x55 m. boyutlarında çelik konstrüksiyondan imal edilmiş kapalı saha ve bu kapalı saha içinde 60+20 ton, 20+10 ton ve 10 ton'luk tavan vinçleri, 8.5x40 m. cnc kesim atölyesi yer almaktadır. (Kocatepe Tersaneleri Ltd.Şti.,2010:1)

Gemi İnşa Sektörü ve İSİG

İSİG'in iki boyutu vardır. Biri işçi sağlığı, diğeri ise iş güvenliğidir. Bu çerçevede, ILO ve Dünya Sağlık Örgütü, işçi sağlığını şu şekilde tanımlamıştır: "Çalışan tüm insanların fiziksel, ruhsal, moral ve sosyal yönden tam iyilik durumlarının sağlanmasını

ve en yüksek düzeylerde sürdürülmesini, iş koşulları ve kullanılan zararlı maddeler nedeniyle çalışanların sağlığına gelebilecek zararların önlenmesini ve ayrıca işçinin fizyolojik özelliklerine uygun yerlere yerleştirilmesini, işin insana ve insanın işe uymasını amaç edinen tıp bilimidir.” İş güvenliği ise, işyerlerinde işin yürütülmesi nedeniyle oluşan tehlikelerden ve sağlığa zarar verebilecek koşullardan korunmak için yapılan metotlu çalışmalardır. (Yiğit, 2005:7)

İSİG, günümüzde tersanecilik ile adı anılan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki, İSİG'nin sağlanması, ekonomik boyutları bir yana sosyal boyutları itibarıyla de ülke kalkınması açısından hayati öneme sahip toplumsal bir konudur. Konunun insani ve toplumsal boyutu ile birlikte ekonomik boyutu da sorunun önemini artırmaktadır. Ekonomik anlamda üretim faktörleri arasında bulunan emeğin faaliyetini sürdürmesi büyük önem taşımaktadır. Ülkelerin en önemli zenginlik kaynağı olan insan gücünün daha verimli şekilde değerlendirilmesi konuya verilecek öneme bağlıdır. (Uçak, 2002,67)

Tuzla Tersaneler Bölgesi'nde, 2000 - 2008 yılları arasında toplam 56 ölümlü iş kazası meydana gelmiş ve 62 işçi hayatını kaybetmiştir. Bölgede ölümlü iş kazası sayısı, iş hacmindeki artışa paralel olarak 2000 yılında 4 iken 2007 yılında 10, 2008 yılında ise 11'e ulaşmıştır. Bu kazaların nedenleri, sırasıyla yüksekten düşme, elektrik çarpması, malzeme çarpması/düşmesi, sıkışma, patlama ve diğer hususlar olarak tespit edilmiştir. Devlet Denetleme Kurulunun raporuna göre, söz konusu kazaların/nedenlerin tamamı önlenebilir/giderilebilir niteliktedir. Özellikle, kazaların meydana gelmesinde taşeronlaşmanın büyük etkisi olduğu, bunun da özellikle, sendikasız işçi çalıştırmakla ilgili olduğu söylenebilir. Bu açıdan, sektörde örgütlenmeye önem verilmelidir. (Denizhaber.net, 2009: 2)

Sektörel bazda ağır sanayi ile iç içe olan gemi yapımı, bünyesinde çeşitli branşları barındırmaktadır. Örneğin; vinç (ağır yükler) operatörlüğü, elektrikçilik (yüksek voltlar), havuzlama işçiliği, kaynakçılık (elektrik ark kaynağı), kesim işçiliği (metal aletlerle CNS ve optik), gemi tamiratında talaşlı metal işçiliği (torna,tesviye, freze), ahşap işçiliği, motorculuk, boya işçiliği gibi işler tersaneciliği desteklemektedir. Bu işlerdeki iş kazalarını ve meslek hastalıklarını önlemek, çalışanların sağlıklı ve güvenli bir ortamda çalışmalarına olanak sağlamak dolaylı olarak gemi inşa sektöründe İSİG'in sağlanması anlamına gelecektir. Ayrıca, gemi inşa sanayisinde oluşabilecek kazalar büyük çapta zarar vermekte, birçoğunda insanlar sakat kalmakta ve ölmektedir.

Gemi sanayisinde sıkça görülen kazalara bakılacak olursa, bunların birçoğunda kişisel hatalar ön plana çıkmaktadır. Bunun nedeni de, bu sektörde yeterli eğitim alamamış özellikle de genç ve acemi işçilerin çalışıyor olmasıdır. Gemi inşa sektöründe İSİG açısından alınması gereken bazı önlemler şunlardır:

- Çalışma zemini kaygan ve ıslak olmamalıdır,
- Kask, gözlük, eldiven, fotin, kulaklık, gerekiyorsa maske mutlaka kullanılmalıdır.
- Elektrik bağlantıları, işin uzmanlarınca yapılmalıdır,
- Asılı yükün altında ve çevresinde durulmamalıdır,
- Acele ve dikkatsiz hareket etmemek gerekir,
- Tüp ve gazlarla çalışırken tedbirler alınmalı,
- Kaldırabileceğinden daha fazla yükleri kaldırmak için mutlaka yardımcı aparat kullanılmalıdır,

- Yüksekte çalışıyorsan sağlığını kontrol et ve gerekiyorsa çalışma veya tüm tedbirleri al,
- Gereken yerlerde mutlaka alev sızdırmaz lamba kullanılmalıdır. (Tur, Nalbantoğlu, 2004:309)

Yalova Altınova Tersanelerinde, İSİG ile ilgili ortak bir çalışma başlatılmış ve iş güvenliği uzmanlığına bir emekli baş iş müfettişi getirilmiştir. Böylece, İSİG ile ilgili çalışmalar merkezden yürütülecek ve konuyla ilgili koordinasyon sağlanabilecektir. (Yalova Altınova Tersane Girişimleri San.ve Tic.A.Ş.,2010:1) Bununla birlikte, araştırma yaptığımız Kocatepe Tersanesi'nde belirlenen İSİG politikası şu şekilde ifade edilmiştir: “Varolan kalite yönetim sisteminin yanında; tüm çalışanlarımızın ve ziyaretçilerimizin sağlığını korumak, İSİG mevzuatına uymak ve İSİG performansını sürekli geliştirmek amacıyla gerekli kaynakları sağlayarak İSİG Yönetim Sistemini OHSAS 18001:2000'e şartlarına göre oluşturmak ve Kalite Yönetim Sistemine entegre etmektir.” Bununla birlikte, tersanenin İSİG ile ilgili diğer amaçları aşağıda belirtilmiştir.

- Kocatepe Tersanesi, OHSAS 18001'in şartlarına göre oluşturduğu İSİG yönetim sistemini gönüllü ve bilinçli olarak uygulamaya kararlıdır.
- Temel amacımız, ticari varlığımızı, çalışanlarımızın sağlığını koruyarak sürdürmektir.
- Tersane faaliyetlerini yürütürken, iş güvenliğine azami önemi verip çalışanlarımız için en uygun çalışma ortamını oluşturacağız ve iyileştirmek için çalışacağız.
- Bu çerçevede; taşeron personelini kendi çalışanımız olarak göreceğiz ve İSİG çalışmalarını tüm personelin katılımıyla sürdüreceğiz.
- İş kazalarını ve meslek hastalıklarını önlemek ve azaltmak, daima gündemimizde olacaktır.
- Belirlenen kurallara uymak ve kişisel koruyucuları kullanmak her zaman öncelikli olacaktır.
- Tersane faaliyetlerimizi çalışanlarımızın sağlığını tehlikeye atmadan gerçekleştireceğimizi ve İSİG mevzuatına uyacağımızı taahhüt ediyoruz. (Kocatepe Tersaneleri Ltd.Şti.,2010:1)

Ayrıca, bilindiği üzere, İş Kanunu gereği, tehlikeli işlerde çalışan işçilerin mesleki eğitimden geçirilmesi zorunludur. Buna bağlı olarak tersanecilik sektöründe çalışacak olan elemanlarında bu sınıfa dahil olması nedeniyle mesleki eğitimden geçmiş olma şartı aranmaktadır. Bu nedenden ötürü, Yalova Gemi Sanayicileri Derneği (YAGESAD) ile Yalova Üniversitesi Rektörlüğü ve Mesleki Eğitim Müdürlüğü arasında ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılan işçilerin mesleki eğitimlerini öngören bir protokol imzalanmıştır.(Yalovamız Haber Sitesi,2010:1) Dolayısıyla, bu tür eğitim faaliyetlerinin Yalova tersanelerindeki İSİG uygulamalarına katkı sağlaması beklenmektedir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Yalova’da gemi inşa sektörünün önde gelen kuruluşlarından Kocatepe Denizcilik ve Gemi İnşa San. ve Tic.Ltd Şirketi’nde çalışan işgörenlerin İSİG konusundaki bilgi düzeylerini ölçmek ve İSİG uygulamaları ile ilgili algılarını tespit etmektir. Böylece, ilgili alanda İSİG’e verilmesi gereken önemin ortaya çıkarılması hedeflenmektedir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın gerçekleştirilmesinde anket tekniğinden yararlanılmıştır. Anket 21 sorudan oluşmaktadır. Anket formundaki sorular kapalı uçlu sorulardır. Anketin ilk 3 sorusu kişisel bilgileri öğrenmeye yönelik olup, geri kalan 18 soru konu hakkında anketi cevaplandıranların bilgisini ve çalışmakta olduğu şirketin konu hakkındaki tutumunu ölçmeye yöneliktir. Bunlardan ilk 11 soru çoktan seçmeli, sonraki 7 soru ise Likert ölçeğine göre düzenlenmiştir. Anket, toplam 150 civarında çalışanın olduğu Kocatepe Denizcilik ve Gemi İnşa San. ve Tic.Ltd Şirketi işgörenleri üzerinde yapılmıştır. Anket toplam 80 kişiye dağıtılmış, bunlardan 45’i değerlendirilmeye tabi tutulmuştur.

Örneklem

Anket çalışmasında anket araştırmaları için en uygun yöntem olan olasılıklı örneklem yöntemi seçilmiştir. Dolayısıyla anket uygulanacak denekler tesadüfi olarak belirlenmiştir. Anket uygulanırken çalışanların mola zamanları seçilerek anket sorularını dikkatli bir şekilde cevaplamaları sağlanmaya çalışılmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılanların %90’ı erkek işgörenden oluşmaktadır. bu da sektörün genel yapısı düşünüldüğünde şaşırtıcı bir sonuç değildir. Ayrıca, işgörendenlerin yaş aralıkları dikkate alındığında ise, %59 gibi büyük bir çoğunluğu 20-30 yaş aralığındadır. %31’i ise 31-41 yaş aralığında yer almaktadır. Geri kalan %10’luk grup ise, 41 yaş üstü çalışanlardan oluşmaktadır. Dolayısıyla, büyük çoğunlukla genç çalışanların olduğu bir sektördür.

Bununla birlikte, işgörendenlerin kurum içi görev dağılımlarına bakıldığında ise, %80 gibi bir bölümünün vasıfsız işçi olarak çalıştığı, geri kalan %20’nin ise, büro çalışanı, mühendis ve sağlık ekibi gibi vasıflı çalışanlardan oluştuğu gözlenmiştir.

Eğitime Yönelik Sonuçlar

Ankete katılanların çoğunluğu lise mezunudur ancak, işgörendenlerin yarıdan fazlası ilköğretim ve ilköğretim mezunu olduğundan genel eğitim düzeyi düşük çıkmıştır. Bu sonuç, eğitilebilirlik seviyesi düşük bir işgörenden kitlesine işaret etmektedir ki, bu durum, İSİG eğitimlerinin başarısını olumsuz etkileyecektir.

Tablo 1: Genel Eğitim Seviyesi

Eğitim Durumu	n	%
İlkokul	10	23,1
İlköğretim	13	28,2
Lise	16	35,9
Lisans	5	10,3
Yüksek lisans	1	2,6
Toplam	45	100

Çalışanlardan onlara verilen İSİG eğitiminin kalitesi sorgulandığında, çoğunlukla orta derecede olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca, 4 işgörenen 1'i eğitim kalitesini kötü olarak algılamıştır.

Tablo 2: İSİG Eğitiminin Kalitesi

Eğitim Kalitesi	n	%
Çok Kötü	8	17,9
Kötü	4	7,7
Orta	19	41
İyi	9	20,5
Çok İyi	5	12,9
Toplam	45	100

Çalışanlar konu ile ilgili olarak en çok % 39 ile iş güvenliği eğitimine ihtiyaç duymaktadır. Daha sonra ise % 24 ile ilk yardım eğitimi gelmektedir. İşçi sağlığı eğitimine ihtiyaç duyanların oranı % 18, kişisel koruyucular hakkında eğitim isteyenler ise % 19'lük bir orana sahiptir.

Tablo 3: İSİG Eğitim İhtiyacı

Konular	n	%
İlk Yardım	11	24
İşçi Sağlığı	8	18
İşçi Güvenliği	18	39
Kişisel Koruyucular	8	19
Toplam	45	100

Buradan çıkan sonuç iş güvenliği eğitimlerine ağırlık vermesinin gerekli oluşudur. İlk yardım eğitimi isteği ikinci sırada gelmektedir. Sonuç olarak, verilen İSİG eğitimi işgörenler tarafından genel olarak kaliteli bulunmuş ancak yeterli bulunmamıştır.

Bilgi Düzeyine Yönelik Sonuçlar

Tablo sonuçlarına bakıldığında bilgi kaynağının en yüksek oranın %71,8 ile şirketin verdiği eğitim ile ilgili olduğu görülmektedir. Bu sonucu, %10,3'lük oranla bireysel yayın takibi ve diğer eğitim türleri takip etmektedir. Eğitim kurumları vasıtasıyla bilgi edinilenlerin oranı ise %7,6'dır. Şirketin verdiği eğitim cevabının oran olarak bu kadar yüksek çıkması beklenen bir sonuçtur. Çünkü genel eğitim seviyesi düşük olduğundan başka alternatif bilgi kaynaklarının kullanılma ihtimali de zayıftır.

Tablo 4: İSİG İle İlgili Bilgi Kaynağı

Bilginin Kaynağı	n	%
Şirketin Verdiği Eğitim	32	71,8
Eğitim Kurumlarından	3	7,6
Bireysel Yayın Takibi	5	10,3
Diğer	5	10,3
Toplam	45	100

Katılımcılar, "İSİG konusunda şu an çalıştığım işten önce de bilgim vardı." ifadesine %90 gibi büyük bir çoğunlukla katıldıklarını söylemişlerdir.

Tablo 5: İş Öncesinde Bilgi Düzeyi

	n	%
Katılmıyorum	2	5,1
Kararsızım	2	5,1
Katılıyorum	29	64,2
Kesinlikle Katılıyorum	12	25,6
Toplam	45	100

Çalışanların İSİG konularına göre bilgi düzeyleri sorgulandığında en çok iş kazası ve önleme yolları hakkında bilgi sahibi oldukları görülmüştür. En az ise, sadece mevzuat ile ilgili bilgi sahibi olanlardır.

Tablo 7: Çalışanların Konulara Göre Bilgi Düzeyleri

Konular	n	%
İş Kazası ve Önleme Yolları	22	48,7
Meslek Hastalıkları ve Korunma Yolları	7	15,4
Mevzuat ve Uygulanışı	2	5,1
Hepsi	14	30,8
Toplam	45	100

Meslek hastalıkları ve korunma yollarının iş kazası ve önleme yolları kadar oran olarak fazlaca çıkmamasının sebebi ise Türkiye’de konu ile ilgili bilgi eksikliğidir. Tıp fakültelerinde bile meslek hastalıkları eğitiminin eksikliği göze çarpmaktadır. Mevzuat ve uygulanışı cevabının %5,1 olarak çıkması ise doğaldır. Çünkü konunun hukuki boyutu ancak işin uzmanlarınca kavranabilecek kadar geniş ve karmaşık bir yapıya sahiptir. Çalışanlardan hepsi cevabını verenler ise %30,8’lik bir paya sahiplerdir ki bu oran azımsanmayacak bir orandır.

Fakat kanımızca hepsi cevabını verenlerin büyük çoğunluğu soruyu yanlış algılamışlardır. Çünkü anketin çoğunluğu ilkökul-lise mezuniyet aralığındaki kişilere uygulanmıştır. Bu kişilerin ise hem iş kazasını hem meslek hastalıklarını hem de konu ile ilgili mevzuat ve uygulanışı hakkında bilgi sahibi olmaları gerçeklerle pek örtüşmemektedir.

Yapılan iş ile ilgili tehlikelerden korunma bilgisi sorgulandığında, çoğunlukla işgörenlerin korunma bilgisine sahip olduğu görülmektedir. Bu sonuç, verilen eğitim ve işgörenlerin daha önce bu konuda bilgili olduklarını ifade etmeleriyle örtüşmektedir.

Tablo 8: Genel Korunma Bilgisi

Bilgi Düzeyi	n	%
Biliyorum	32	71,8
Kısmen Biliyorum	12	25,6
Bilmiyorum	1	2,6
Toplam	45	100

Çalışanlara kişisel koruyucuların (baret, emniyet ayakkabısı, kulaklık vb.) nerede, ne zaman ne şekilde kullanacağını hakkında bilgi sahibi olup olmadıkları

sorulduğunda, bilgi sahibi olanlar % 60'ın üzerindedir. Bilgi düzeyi düşük olanlar ise, %13 civarındadır.

Tablo 9: Kişisel Koruyucular Hakkında Bilgi

Bilgi Düzeyi	n	%
Tamamen Bilgi Sahibiyim	17	38,5
Oldukça Bilgim Var	12	25,6
Kısmen Bilgim Var	10	23,1
Az Bilgim Var	4	7,7
Hiç Bilgim Yok	2	5,1
Toplam	45	100

Sonuç olarak, işgörenler, çoğunlukla kişisel koruyucular hakkında oldukça iyi bilgi düzeyine sahiptirler. Bu sonuçta, aldıkları eğitimin kalitesi önemli rol oynamaktadır.

İSİG'e Yönelik Önlem Düzeyi

İşletmede İSİG'in sağlanması yönünde en çok yapılan toplantılar ön plana çıkmaktadır. Bu da, İSİG'in kurumda yerleşmesi açısından olumlu bir sonuçtur.

Tablo 10: İSİG Çalışmaları

İSİG Çalışmaları	n	%
İşçi ve Yöneticilerin Ortak Toplantıları	17	38,5
Sürekli Eğitim	12	25,6
Ödül/Ceza Uygulaması	7	15,4
Hepsi	9	20,5
Toplam	45	100

Likert ölçeğine göre yapılan değerlendirmede, çoğunlukla gerekli önlem ve tedbirlerin alındığı ifade edilmiştir. Ancak, yine de yeterli düzeyde değildir. Sadece uyarı levhaları ile ilgili düzenleme konusunda daha olumlu bir algılama söz konusudur.

Tablo 11: İşyerinde Alınan Önlemler

Önlemler	Ort.	%
Olası bir iş kazası düşünülerek çalıştığımız işyeri tarafından her türlü önlem alınmıştır	3,33	66
Çalışma bölgelerinde tehlikeli yerler sınırlandırılmış, uyarı levhaları konulmuştur	3,5	70
İnşaat sahasında alınan güvenlik tedbirleri yeterlidir	2,9	58

Sağlık Önlemleri

Çalışanlara sağlık kontrolüne tabi olup olmadıkları hakkında sorulan soruya evet cevabı verenlerin oranı %64,1, hayır cevabı verenlerin oranı ise %35,9'dur. Buradan çıkan sonuç sağlık kontrolü beklenen düzeyde değildir. Çünkü, ağır sanayideki işgörenlerin sağlık kontrollerinin eksiksiz ve tam olarak yapılması gerekir.

Tablo 12: Sağlık Kontrolü

Sağlık Kontrolü	n	%
Yapılıyor	29	64,1
Yapılmıyor	16	35,9
Toplam	45	100

Sağlık kontrolünün paralelinde, sağlık kontrolünün ne sıklıkta yapıldığı da önem arz etmektedir. Bu doğrultuda, çoğunlukla yılda bir yapıldığı görülmektedir. Ancak, bu değere altı ayda bir değeri de oldukça yakındır. Dolayısıyla, genel olarak sağlık kontrolünün periyodu uzundur. Ancak, sağlık kontrolünden geçirilenlerin farklı zaman dilimlerine sahip olmalarının nedeni yaptıkları işlerin farklı olmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 13: Sağlık Kontrolü Sıklığı

Kontrol Sıklığı	n	%
Yılda Bir	15	32,2
Altı Ayda Bir	22	50
Ayda Bir	3	7,1
15 Günde Bir	5	10,7
Toplam	45	100

Memnuniyet Düzeyi

Çalışanların % 41'i işyerlerinin işçi sağlığı ve iş güvenliği çalışmalarından memnundur. % 36'sı ise kısmen memnundur. Memnun olmayanların oranı ise % 23'dür. Sonuç olarak, işyerindeki İSİG çalışmaları amacına tam anlamıyla ulaşmamıştır.

Tablo 14: İSİG Çalışmalarının Memnuniyet Düzeyi

Memnuniyet Düzeyi	n	%
Evet Memnunum	19	41
Kısmen Memnunum	16	36
Hayır Memnun Değilim	10	23
Toplam	45	100

SONUÇ

Gemi inşa sektörünün ülkemiz için giderek öneminin artması ve yeni tesislerin kuruluyor olması nedeniyle ve belki de en önemlisi daha önce yaşanan olumsuz sonuçların tekrarlanmaması için sektörle ilgili çeşitli araştırma ve analizler yapılmıştır. Öyle ki, Tuzla Tersanelerinde yaşanan üzücü olaylardan sonra, diğer tersanelerdeki mevcut durumun ve çalışanların İSİG ile ilgili eğitim ve bilgi düzeylerinin araştırılması daha bir önem kazanmıştır.

İlgili çalışmada da, Türkiye'deki gemi inşa sektörü için en fazla önem arz eden Yalova-Altınova Tersaneleri ele alınmış ve İSİG ile ilgili mevcut durum analiz edilmeye çalışılmıştır. Çalışma, çeşitli kısıtlılıklar nedeniyle sadece Kocatepe Tersanelerinde gerçekleştirilmiştir. Ancak, İSİG çalışmalarının tüm tersanelerde ortak yürütülmesi nedeniyle, tek bir tersanede dahi olsa çalışma, genel hakkında bir fikir verebilir.

Araştırmada, alışanların İSİG ile ilgili eğitim ve bilgi düzeyleri irdelenmiş ve genel olarak büyük eksikliklerin olduğu gözlenmiştir. Özellikle, İSİG ile ilgili eğitim kalitesi, işgörenler tarafından orta ve düşük düzeyde algılanmıştır. Bununla birlikte, en çok eğitim ihtiyacının da İSİG'in temel konularından olan iş güvenliği ile ilgili olması da şaşırtıcıdır. Bütün bu faktörler dikkate alındığında, özelde Kocatepe Tersanelerinde özelde ise, Yalova Tersanelerinde eğitim ihtiyacı olduğu açıktır.

Bilgi düzeyleri ile ilgili sonuçlar dikkate alındığında ise, çalışanların büyük bölümü İSİG ile ilgili ortalama bir bilgi düzeyine sahiptir. Bunu da, kurumlarının kendilerine yönelik düzenledikleri toplantılar vasıtasıyla elde ettiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca, en fazla iş kazası ve nleme yolları ile kişisel koruyucular hakkında yeterli bilgiye sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Bununla birlikte, iş sahası içinde gerekli tedbirlerin yeterince alınmadığı yönünde algılamalar da söz konusudur. Sağlık kontrolü ile ilgili olarak da genel anlamda kontrollerin yapıldığı ancak, bu yöndeki memnuniyetin yüksek olmadığı görülmektedir.

Sonuç olarak, bu araştırma göstermiştir ki, Yalova Tersanelerdeki İSİG faaliyetleri yeterli düzeyde değildir. Kısa zamanda İSİG faaliyetlerine gereken önemin verilmesi gerekmektedir. Ayrıca, şu da unutulmamalıdır ki, Yalova Tersanelerinin geçmişi çok fazla değildir. Bu açıdan İSİG konusunda örgütlenme sorunu yaşamış olabilir ve bunun zm için de çaba gösterilmelidir.

KAYNAKÇA

- Ajans Yalova, (2009)<http://www.ajansyalova.com/Haberler/tersane-projesinin-dunu-bugunu-gelecegi.html>.
- Bakırcı Erhan, Özcan Erman (2005), *Türkiye’de Gemi Sanayinin Genel Yapısı, Sorunları ve Bu Sorunların Çözümüne Yönelik Öneriler*, II.Mühendislik Bilimleri Genç Araştırmacılar Kongresi, İstanbul.
- Denizhaber (2010), <http://www.denizhaber.com.tr/dkk-sgk/19444/ddk-tersane-raporunu-acikladi.html>
- Güneş Mine (2008), *Avrupa Gemi İnşa Sektörünün Değerlendirilmesi*, Açık Deniz, <http://www.izto.org.tr/NR/rdonlyres/582E7706-EF78-4EC3-8DF1A777259746D9/8367/AvrGemiInsa.pdf>
- Kocatepe Tersaneleri Ltd.Şti. (2010), <http://www.kocatepegemi.com/referans.aspx>.
- Uçak, İsmail, (2002), *Türkiye’de Dünya’da ve Avrupa Birliğine Üye Ülkelerde İş Sağlığı ve İş Güvenliği İle İlgili Organizasyonların Düzenlemelerin ve Uyum Çalışmalarının Karşılaştırmalı İncelenmesi*, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara.
- Yalova Altınova Tersane Girişimleri San.ve Tic.A.Ş.,(2010) altinovatersane.com.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=28&Itemid=53&lang=tr.
- Yalovamız Haber Sitesi (2010),<http://www.yalovamiz.com/news.php?id=12987>).
- Yıldız Arzu (2008), *Türkiye’de Tersanelerin Tarihi ve Gemi İnşa Sanaysinin Gelişimi*, Mühendis ve Makine, Cilt:49, Sayı:578.
- Yiğit Abdulvahap (2005), *İş Güvenliği ve İşçi Sağlığı*, Aktüel Yay., İstanbul.

A Research for Determining the Yalova Shipyard Employees' Level of Comprehension of the Activities Related To Occupational Safety and Health

Ersin KAVİ
Yalova Üniversitesi
ersinkavi@gmail.com

Orhan KOÇAK
Yalova Üniversitesi
orkoc@hotmail.com

Introduction

The first crucial developments in shipping industry came true in 1960 and after that period the strong countries of that time; European countries lost their superiority to Japan and South Korea. As for China, having employed over 100.000 persons in this sector, is gradually increasing its share in the world trade, nearly 6 million tons of freight is transported by the world merchant fleet with a capacity of 800 million DWT (Dead weight ton). The amount of this share comes up to 300 billion dollars. The share our country has is %1 with 8 million DWT and its economical value is 3 billion dollars (Yıldız, 2008:1).

When it looked at the shipping industry in Turkey, important improvements started in parallel with the improvements in the world. For that reason, the employment in the sector was 13,5 thousand persons according to the capacity used and in 2005 and it increased to 24 thousand persons. In 2007 it was 33,5 thousand persons and finally in 2008 it fell back 27 thousand employees. It is expected that it will be 45 thousand persons at the end of 2010 (Bakırcı, Özcan, 2005: 719).

After searching for an alternative place for Tuzla shipyards region, the shipyard project in Yalova started at the beginning of 2000s. Among a lot of alternatives, the Hersek region in Altınova attracted attention and after doing the necessary investigations, the decision was made to invest in that region. In this context, the shipyards in Hersek, the foundation of which were laid in 2004 and it started to produce in 4 years.

At the present day, the number of the total facility is 19 and this is %18 of the facilities in Turkey. Also considering the facilities at the phase of investment, it is the region where there will be the maximum investments by 31 facilities and this makes nearly the %43 of the total investments. So, after the investments are completed, its share of total facilities will be %28 with totally 50 facilities. Also it should be emphasized that the biggest one among these facilities is Yalova Altınova Shipyard Entrepreneurs Corporation. This constitution includes 22 A types, 13 B types and 7 C types developed in accordance with the size and the capacity of the shipyards. This number includes the future investments. Other than this constitution, there are other big and small further facilities.

Especially on the present day, we come across that occupational safety and health (OSHA) as a concept related to shipbuilding. So, providing OSHA is a social issue for the development of the country due to its social aspects apart from its economical aspects. Together with the humanistic and social dimensions of the issue, its economical dimension increases the importance of the issue. In the economical sense, carrying on

with the activity of the labor which is one of the production factors has great importance. Evaluating the workforce which is the most important source of the countries, in a more efficient way depends on the importance to be given to the issue (Uçak, 2002, 67).

Because shipbuilding sector is gaining importance for our country and new facilities are being founded and perhaps most importantly, in order to prevent the negative outcomes that were experienced before, the researches and analysis related to the sector were done. So, after the accidents that happened in Tuzla shipyards, the situation in the other shipyard and researching about the about the level of knowledge and attainment related to OSHA of the employees became more important.

Conclusion and Recommendations

In the related work, Yalova Altınova Shipyards which has the greatest importance for the shipbuilding sector in Turkey is discussed and the present state related to OSHA is aimed to be analyzed. Because of the lacks the work has been realized only at Kocatepe Shipyards. However, because the OSHA works are carried out collaboratively, even though it was carried out in only one shipyard, it can give an idea about the general shipyards.

At the research, the level of attainment and knowledge about OSHA of the employees has been studied and it has been seen that there are big lacks in general. Especially the educational quality related to OSHA is perceived as medium or low by the employees. Nonetheless, it is surprising that the most important educational need is related to the job safety which is one of the main topics of OSHA. Considering all these factors, it is clear that there is a need for education specifically in Kocatepe Shipyards and in general context, in Yalova Shipyards.

They mentioned that they gained all information about OSHA through the meetings organized by the foundations for them. Besides, they have mentioned that they have enough knowledge about work accident and ways of preventing them and about the personal protectors. Also, there is a perception that the necessary measures aren't taken at the work places. It's seen that, in terms of medical examination, checkups are done in general but there is not much satisfaction about it.

Consequently, this research shows that, in the shipyards of Yalova, OSHA activities are not at a sufficient level. In a short time, the necessary level of care should be given for the OSHA activities. Also, Yalova shipyards don't have a strong background related to OSHA; because they don't have a long period and experiences as well. In that sense, it may have a problem of organization about OSHA and efforts should be spent for the solution of issue.